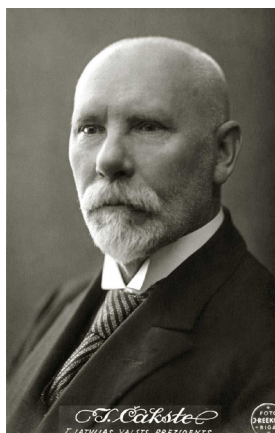

Latvijas Republika starpkaru periodā

Jānis Čakste
(1918–1927), prezidents
1927–1928

Gustavs Zemgals
(1871–1939), prezidents
1927–1930

Alberts Kviesis
(1881–1944), prezidents
1930–1936

Kārlis Umanis
(1877–1942), prezidents
1936–1940

Soļotājs
Jānis Daliņš

Emīlija un Antons Benjamiņi –
preses karaļpāris

Valodnieks
Jānis Endzelīns

Dzejnieks
Aleksandrs Čaks

Centrāltirgus paviljons ap 1930. gadu

Sudraba piecu latu
monēta ar tautumeitas
profilu, kas tagad
izmanto
2 eiro monētas
vizuālajā risinājumā

Tiesu pils Rīgā
(1938), kur
tagad atrodas
Ministru
kabinets

Politiskā situācija

■ 1920. gada februārī noslēdzās brīvības cīņas un sākās jauns posms – Latvijas brīvvalsts laiks. Neatkarīgās Latvijas pastāvēšanu starpkaru periodā iedala divos posmos: parlamentārās demokrātijas periodā (01.05.1920.–15.05.1934.) un autoritārā režīma posmā (15.05.1934.–17.06.1940.).

■ 1920. gada aprīlī tauta ievēlēja Latvijas Satversmes sapulci, kuras galvenais uzdevums bija izstrādāt valsts pamatlikumu – Satversmi jeb konstitūciju. 1921. gada 26. janvārī Latvija kā neatkarīga valsts tika atzīta starptautiski un 1921. gada 22. decembrī to uzņēma Tautu Savienībā.

Satversmi pieņēma 1922. gada 15. februārī. Tajā bija noteikta valsts iekārta un simbolika (himna, karogs, ģerbonis), svarīgāko valsts institūciju funkcijas. Centrālā valsts varas institūcija bija Saeima 100 deputātu sastāvā. 1922. gada 8. oktobrī Saeima ievēlēja pirmo Valsts prezidentu Jāni Čaksti. Lai iekļūtu Saeimā, partijām bija jāpārvar tikai 2,5 % barjera (mūsdienās – 5 %), kas radīja politisko sašķeltību parlamentā, bieži mainījās valdības.

■ 1934. gadā naktī no 15. uz 16. maiju K. Ulmanis īsteno valsts apvērsumu. Tika apturēta Satversmes darbība, atlaista Saeima, izbeigta politisko partiju darbība un slēgti 16 preses izdevumi.

1936. gada 11. aprīlī K. Ulmanis pats sevi iecēla par Valsts prezidentu un turpmāk viņa amats bija – Valsts un Ministru prezidents. Latvijā tika izveidota autoritāra diktatūra. Pilsoņi zaudēja preses un vārda brīvību. Visa vara koncentrējās K. Ulmaņa rokās, uzplauka personības kults. Jaunās ideoloģijas būtību izteica autoritārā režīma trīs galvenās pamatvērtības – vadonība, tautas vienība un nacionālisms.

Ekonomika

■ **Finanses.** 1922. gadā tika pabeigta valūtas reforma, ieviešot nacionālo valūtu – Latvijas latu. Par mazāko naudas vienību – simto daļu no lata – kļuva santīms. Par finanšu sistēmas un visa perioda simbolu kļuva piecu latu sudraba monēta ar latviešu tautumeitas attēlu. 1922. gada 1. novembrī savu darbību sāka Latvijas Banka.

■ **Saimnieciskā attīstība.** No 1920. līdz 1937. gadam valstī notika agrārā reforma, kas paredzēja muižu

zemju, ēku, inventāra, lopu un zemes konfiskāciju. Reformas galvenais pamatojums bija vēsturiskā un sociālā taisnīguma principa īstenošana – zemes atdošana pamatnācijai. Muižu zemes piešķīra Neatkarības kara dalībniekiem un kritušo karavīru ģimeņiem, bezzemniekiem un sīkszemniekiem.

Agrārās reformas rezultātā būtiski attīstījās lauksaimniecība un lauku infrastruktūra. Svarīgākās eksportpreces bija linu šķiedras, cūkgaļa (bekons) un sviests. Galvenie ārējās tirdzniecības partneri bija Lielbritānija un Vācija. Par agrārās reformas negatīvajiem aspektiem var uzskatīt to, ka laukos sāka trūkt darbaspēka un bija jāpieņem laukstrādnieki no Lietuvas, Polijas, daļai jaunsaimnieku trūka saimniekošanas prasmes.

■ Rūpniecībā vadošās nozares bija pārtikas rūpniecība, kokapstrāde un metālapstrāde. Rūpniecības lepnums bija Valsts elektrotehniskā fabrika (VEF), kas ražoja telefona aparātus un centrāles, radioaparātus un fotoaparātus, mašīnbūves un kuģu remonta rūpnīca Liepājā "Tosmare", dzelzceļa vagonu rūpnīca "Fēnikss", "G. Ērenpreisa velosipēdu fabrika", papīrrūpniecība "Līgatnes papīrfabrika", Slokas celulozes un papīra kombināts, papīrfabrika "Jugla", tekstiluzņēmums "Rīgas audums" u. c. Eksportēja galvenokārt kokmateriālus un to izstrādājumus (papīrs, finieris, zāgmateriāli, sērkoksiņi). Nozīmīgas ražotnes saldumrūpniecībā bija akciju sabiedrības "Laima", "V. Ķuze", "L. W. Goegginger" Rīgā, savukārt modernas cukurfabrikas bija Jelgavā, Liepājā, Krustpilī.

Valdība izveidoja plašu celtniecības programmu, kurā ietilpa monumentālās būves, stacijas ēkas, skolas, tautas nami, sanatorijas. Uzbūvēja Tiesu pili, Finanšu ministrijas ēku, Ķeguma hidroelektrostaciju (1936–1939), Ķemeru viesnīcu, Rīgas Centrāltirgus paviljonus u. c.

1930. gada beigās Latviju skāra pasaules ekonomiskā krīze – palielinājās bezdarbs, samazinājās iedzīvotāju pirktspēja. Taču 20. gs. 30. gadu otrajā pusē Latvijā sākās saimnieciskais uzplaukums.

Izglītība un zinātne

■ Latvijas brīvvalsts laikā lielu uzmanību veltīja tautas izglītošanai. Apmēram 15 % no visiem valsts ienākumiem izlietoja izglītības vajadzībām. 1919. gadā tika ieviesta obligātā izglītība, auga skolotāju un skolēnu skaits, kas bija viens no lielākajiem Eiropā. Aktīvu darbību sāka 1919. gadā izveidotās augstskolas –

- Latvijas Universitāte (LU), Latvijas Mākslas akadēmija un Latvijas Konservatorija. LU kļuva par nozīmīgāko zinātnes un augstākās izglītības centru. Uz LU Lauksaimniecības fakultātes bāzes izveidojās Latvijas Lauksaimniecības akadēmija (1939). Pēc studentu īpatsvara uz visiem valsts iedzīvotājiem Latvija ieņēma pirmo vietu Eiropā.

Latvijas brīvvalstī sāka darbu akadēmiski izglīto tie latviešu filologi (Juris Plāķis, Pēteris Šmits, Anna Ābele u. c.), no kuriem ievērojamākais un starptautiski zināmākais bija Jānis Endzelīns (1873–1961), kurš LU nodibināja pasaulē pirmo Baltu filoloģijas nodaļu un 1935. gadā – valodas krātuvi. Nozīmīgākie J. Endzelīna darbi ir “Latviešu valodas gramatika” (1922, vācu valodā) un kopdarbs ar Kārli Mīlenbahu (1853–1916) “Latviešu valodas vārdnīca” (I–IV, 1923–1932).

1922. gadā tika ieviesta jaunā ortogrāfija. Valodnieki kopā ar attiecīgo nozaru speciālistiem lika pamatus latviešu valodas terminoloģijai.

Ievērojami pētījumi tika veikti dabas un tehniskajās zinātnēs. Augusts Kirhenšteins izdarīja svarīgus atklājumus mikrobioloģijā, Gustavs Vanags – organismu ķīmijā. Plaša praktiska nozīme bija Paula Stradiņa panākumiem medicīnā. Viņš dibinājis pirmo onkoloģijas slimnīcu, asins pārliešanas staciju, ķirurgu skolu, vadījis slimnīcas un pats operējis, apmācījis vairākus paaudžu labākos ārstus, savācis materiālu trešajam lielākajam medicīnas muzejam pasaulē.

Kultūra

■ Zinātnes, kultūras un mākslas attīstību sekmēja 1920. gadā nodibinātais Kultūras fonds. Tika nodibināts Valsts vēsturiskais muzejs (1920), Latvijas Valsts mākslas muzejs (1920), Latvijas Etnogrāfiskais brīvības muzejs (1924). Veidojās plašs bibliotēku tīkls, dibināja Latvijas Valsts bibliotēku (1919).

Kultūras attīstību nosacīti var dalīt divos posmos: 20. gadi vairāk bija novatorisku meklējumu periods, savukārt Ulmaņa režīms vairāk akcentēja latviskumu un tradicionālās vērtības. Kopumā latviešu mākslinieki un rakstnieki ir atvērti cittautei (ne tikai vācu un krievu kā ierasts, bet arī skandināvu un amerikāņu) mākslas tendencēm, filozofijas, psiholoģijas un citu zinātņu idejām.

■ **Literatūrā** 20. un 30. gadus raksturo liela daudzveidība. Īpaši attīstās romāna žanrs, kas ļauj plaši atspoguļot laikmetu un cilvēku tajā: Pāvila Rozīša “Cepelis”, Anšlava Eglīša “Līgavu mednieki”, Jāņa Plauža

“Ģimnāzisti”, Viļa Lāča “Akmeņainais ceļš”, Jāņa Veseļa “Dienas krusts”, Jāņa Jaunsudrabiņa “Jaunsaimnieks un velns”, Jāņa Veseļa “Tīrumu ļaudis” u. c. Īspnozā mākslinieciski spilgtākais ir psiholoģiskās noveles žanrs, atklājot cilvēka iekšējos konfliktus (Jānis Ezeriņš, Aleksandrs Čaks, Eriks Ādamsons, Andrejs Upīts). Liriskās (mīlestības un dabas motīvu) dzejas pārstāvji ir Jānis Ziemeļnieks, Jānis Grots, Jānis Akurters, Edvards Virza u. c. Modernisma dzejas pārstāvji ir Aleksandrs Čaks, Eriks Ādamsons, Linards Laicens, Pēteris Ērmanis. Kā jauns žanrs attīstās portreteseja un filozofiskā eseja (Zenta Mauriņa, Konstantīns Raudive, Pēteris Ērmanis). Nozīmīgākie laikmeta dramaturgi ir Rainis, Aspazija, Jūlijs Pētersons, Andrejs Upīts, Mārtiņš Zīverts, Elīna Zālīte.

■ **Mākslā** jaunie modernisma meklējumi (ekspresionisms, kubisms, konstruktīvisms) sadzīvo ar tradicionālo, akadēmisko stilu (reālisms). Būtiskākā novitāte saistās ar Rīgas mākslinieku grupas modernistiem (aktīvākais laikmetīgās mākslas aizstāvis bija Romans Suta). 20. gs. 20. gadu sākumā glezniecībā ir strēlnieku cīņu un Pirmā pasaules kara bēgļu tēma (Jāzeps Grosvalds, Jēkabs Kazāks); pēc tam pieaug kluso dabu, portretu un ainavisku motīvu izmantojums (Leo Svemps, Valdemārs Tone, Konrāds Ubāns), bet 20. gs. 30. gados palielinās darbīgu cilvēku un lauku attēlojums (Ģederts Eliass, Augusts Annuss). Nozīmīgi sasniegumi bija scenogrāfijā (Ludolfs Liberts, Oto Skulme, Jānis Muncis u. c.). Tēlniecībā uzplaukst monumentālā tēlniecība (Kārļa Zāles veidotais Brāļu kapu ansamblis, Brīvības piemineklis). Kā nozīmīgākie tēlnieki vēl minami Teodors Zaļkalns, Marta Skulme, Emīls Melderis.

■ Neatkarības gados izveidojās daudzi jauni **grāmatu apgādi**. Izdoto grāmatu daudzuma ziņā uz 100 000 iedzīvotājiem Latvija ieņēma otro vietu Eiropā uzreiz aiz Dānijas. Viens no lielākajiem bija Anša Gulbja apgāds, kas izdeva apjomīgo (21 sējumu) Latviešu konversācijas vārdnīcu (1927–1940). Grāmatrūpniecības akciju sabiedrība “Valters un Rapa” izdeva daudzliteratūru, mācību grāmatas un zinātniskus darbus. Helmāra Rudzīša apgāds “Grāmatu draugs” specializējās lētu grāmatu izdošanā, kas būtu pieejamas katram lasītājam. Šajā apgādā iznāca arī daudzu rakstnieku kopotie raksti. Dārgas grāmatas ar augstvērtīgu māksliniecisku apdari izdeva Miķeļa Goppera apgāds “Zelta Ābele”. Kopš 1993. gada Latvijā rīko grāmatu mākslas konkursu “Zelta ābele”, kas atgādina par M. Goppera apgādu.

SVARĪGI

► ■ Starpkaru periodu dēvē par zelta laikmetu Latvijas **preses** vēsturē, jo bija liels skaits kvalitatīvu izdevumu. Tā laika populārākie laikraksti bija Antona un Emīlijas Benjamiņu laikraksts "Jaunākās Ziņas" un žurnāls "Atpūta". Ar "Jaunākajām Ziņām" konkurēja laikraksts "Pēdējā Brīdī". Bija arī vairāki partiju izdevumi (Latviešu zemnieku apvienības "Brīvā Zeme", LSDSP "Sociāldemokrāts", nacionālās apvienības "Latvis"). Preses uzplaukumu pārtrauca Kārļa Ulmaņa apvērsums, pēc kura pazuda liela daļa laikrakstu, tie tika unificēti. Pēc 1934. gada 15. maija par vispopulārāko kļuva izdevums "Sētā un Druvā".

■ 20. gs. 20. gadi ir **nacionālā kino** attīstības sākums. 1920. gadā uz ekrāniem iznāca režisora Viļa Segliņa nacionālās melodrāmas žanrā veidotā filma "Es karā aiziedams". Filmas varoņu likteņi bija atspoguļoti uz Pirmā pasaules kara un Latvijas Neatkarības kara notikumu fona. Par perioda veiksmīgāko darbu kļuva Viļa Lapenieka spēlfilma "Zvejnieka dēls" (1940), uzņemta pēc V. Lāča romāna. Trīs nedēļas pēc pirmizrādes filmu bija noskatījušies 140 000 skatītāju.

■ 1925. gada 1. novembrī atklāj Rīgas radiofonu (kopš 1938. gada Latvijas Radiofons, kopš 1992. gada – Latvijas radio). Radio džingls bija "Rīga dimd". Kopš 1934. gada beigām Rīgas radio bija dzirdams visā valsts teritorijā.

■ 1931. gadā Helmārs Rudzītis atver skaņuplašu rūpnīcu "Bellaccord Electro". Tā kļūst par vadošo skaņuplašu fabriku Baltijā, kas nodrošina visu ar skaņuplašu ierakstīšanu saistīto procesu. Latvijas mūziķiem vairs nebija jādodas ierakstīt skaņdarbus uz Berlīni vai Londonu, viņi to varēja izdarīt tepat – Rīgā.

Nozīmīgākie sporta sasniegumi

■ Latvijas starpkaru periodā Latvijas vārdu pasaulē nesa soļotājs Jānis Daliņš (1904–1978). Viņš 1932. gada vasaras olimpiskajās spēlēs Losandželosā izcīnīja sudraba medaļu. Tā bija pirmā olimpiskā medaļa, ko ieguvis Latvijas sportists, startējot zem savas valsts karoga. Latvijas basketbola komanda 1935. gada 4. maijā Ženēvā kļuva par Eiropas basketbola čempioniem.

INTERESANTI

■ Latviešu valodā konstitūciju apzīmē ar speciālu vārdu – "satversme". Šo vārdu (no "tvert", "satvert") darināja jaunlatvietis Atis Kronvalds. Viņš ierosināja to lietot, pamatojot savu priekšlikumu ar to, ka "cilvēki tādēļ pieņēmuši likumus, lai tiem būtu vajadzīgā laikā, kur patverties, lai tiem būtu tversmes".

■ 20. gs. 20. gadu sākumā plašas diskusijas izraisīja jaunās naudas nosaukuma izvēle. Finanšu aprindās daudzi uzskatīja, ka piemērotākais nosaukums būtu franks, bija arī priekšlikumi naudu saukt par veltu, līgu, sauli, latvu, pūķi u. c. Lata atbalstītāju vidū bija dzejnieks Kārlis Skalbe, kas ieteica nosaukt naudu latviskā vārdā, turklāt tādā, kas "iznestu Latvijas valsti pasaulē un kuru tauta varētu izrunāt, nesalaužot mēli".

■ 20. gs. 20. un 30. gados Riharda Zariņa izstrādāto piecu latu monētu ar tautumeitas profilu (tautā to sauca par Mildu) izmantoja kā rotas lietu, to pārveido-

dojot par ažūru kulonu vai piespraudi. Šī tradīcija atdzima 20. gs. 80. un 90. gadu mijā, kad padomju okupāciju laikā saglabātie pieclatnieki atkal tika pārveidoti par rotas lietām. Tagad tautumeitas tēls ir uz Latvijas 2 eiro monētas.

■ Brīvības pieminekļa autors tēlnieks Kārlis Zāle pats negurstoši strādāja pieminekļa celšanas laikā. Viņš teicis: "Es gribu veidot pieminekli tādu, lai tas būtu saprotams visiem un visos laikos."

■ Starpkaru periodā populāri bija avižu romāni, katrā numurā publicēja kādu romāna nodaļu. Viens no populārākajiem bija Viļa Lāča romāns "Zvejnieka dēls", ko 1933. gadā turpinājumos publicēja laikraksts "Jaunākās Ziņas".

■ Par godu Jāņa Daliņa sporta sasniegumam saldumu fabrika "Laima" laida klajā Daliņa konfektes – šokolādes trusīšus. Kārlis Ulmanis savukārt uzsvēra, ►

- ka Jānis Daliņš Latvijas atpazīstamības labā paveicis vairāk, nekā iespējis viss diplomātiskais korpuss. 20. gs. 30. gados superpopulārs bija šlāgeris “Ak, kaut man Daliņa kājas būtu!” (mūzikas un teksta autors Jānis Āre). Klausies šeit: <https://www.youtube.com/watch?v=m7CF0hDm6sA>; dokumentāli video un dziesma mūsdienu izpildījumā šeit: <https://www.youtube.com/watch?v=iRLgtpVCzSA>.

Interesanti, ka 1941. gadā presē nonāca viltus ziņa par Jāņa Daliņa nāvi. Patiesībā sportista mūžs noslēdzās trimdā 1978. gadā Austrālijā.

- 1924. gadā par piemiņu valsts tapšanai dibināja Triju Zvaigžņu ordeni. To līdz pat mūsu dienām piešķir par nopelniem valsts labā dažādās jomās. Ordeņa devīze ir *Per aspera ad astra* (“Caur ērkšķiem uz zvaigznēm”).

- 1937. gadā izveidoja Tēvzemes balvu – naudas prēmiju par izciliem sasniegumiem kultūrā.

- 1922. gadā rakstniecei Annai Brigaderei sakarā ar 25 gadu darba jubileju tikai piešķirtas mājas Tērvetē. Rakstniece mājas nosauca par “Sprīdīšiem” (1903. gadā A. Brigadere uzrakstīja lugu “Sprīdītis”). A. Brigadere te dzīvoja un strādāja līdz mūža beigām 1933. gadā. A. Brigadere te sarakstīja daudzus darbus, arī atmiņu triloģiju “Dievs. Daba. Darbs” (1926–1933). Tagad “Sprīdīšos” ir Annas Brigaderes memoriālais muzejs.

- 1935. gadā K. Ulmanis iedibināja akciju “Draudzīgais aicinājums”. Tās laikā katrs var atcerēties savu kādreizējo skolu un dāvināt grāmatas, mākslas priekšmetus, ziedot līdzekļus skolu fondiem. Kopš 1994. gada Latvijā ir atjaunota “Draudzīgā aicinājuma” norise, kas bija pārtraukta padomju gados.

20. un 21. gadsimtā par starpkaru periodu

- Zigfrīdam Annai Meierovicam veltītais Jāņa Ūdra romāns “Meierovics. Trīs Annas” (2014); Valda Rūmnieka un Andreja Miglas romāns “Trīs zvaigznes. Biogrāfisks romāns par Kārli Zāli” (2013); dokumentālā filma par K. Zāli “Ievainotais jātnieks” (2017); Laimas Slavas monogrāfija “Niklāvs Strunke” (2021), Silvijas Radzobes grāmata (Z. Radzobes redakcijā) “Aleksandrs Čaks un laiks” (2021), dokumentālo filmu seriāls “Latvija. Ulmaņlaiki” (1918–1940), 1.–14. sērija;

Vizmas Belševicas grāmata “Bille” (1992) un spēlfilma “Bille” (2018); Laimas Muktupāvelas romāns “Mīla. Benjamiņa” (2005), Ingas Gales romāns “Stikli” (2016);

spēlfilmas “Ceplis” (1972, pēc P. Roziša romāna), “Cilvēka bērns” (1991, pēc J. Klīdzēja romāna), “Ziemassvētku jampadracis” (1993), “Sapņu komanda 1935” (2012), “Homo novus” (2018, pēc A. Eglīša romāna), daudzsēriju mākslas filma “Emīlija. Latvijas preses karaliene” (2021) (skat. <https://www.emilijapreseskaraliene.lv/par-filmu>).

VĀRDI, KAS JĀZINA

Agrārs,
autoritārisms,
jaunsaimnieks,
konstitūcija,
Satversme,
parlamentārā demokrātija,
unifikācija.

IMPORTANT

The political situation

■ In February 1920, the struggle for freedom came to an end and a new phase began – the period of the independent State of Latvia. The existence of independent Latvia in the inter-war period is divided into two phases: the period of parliamentary democracy (01.05.1920–15.05.1934) and the period of authoritarian rule (15.05.1934–17.06.1940).

■ In April 1920, the people elected the Constituent Assembly of Latvia, whose main task was to draw up the fundamental law of the country – the Constitution. On 26 January 1921, Latvia was recognised internationally as an independent state, and on 22 December 1921 it was admitted to the League of Nations.

The Constitution was adopted on 15 February 1922. It laid down the structure and symbols of the state (anthem, flag, coat of arms) and the functions of the most important state institutions. The central organ of state power was the Saeima, consisting of 100 deputies. On 8 October 1922, the Saeima elected the first President of the State, Janis Čakste. To enter the Saeima, parties had to overcome a barrier of only 2.5% (today it is 5%), which caused political divisions in parliament, with governments changing frequently.

■ In 1934, on the night of 15–16 May, K. Ulmanis carried out a coup d'état. The Constitution was suspended, the Saeima was dissolved, political parties were dissolved and 16 press publications were closed down.

On 11 April 1936, K. Ulmanis appointed himself President of the State and his position was henceforth President and Prime Minister of the State. An authoritarian dictatorship was established in Latvia. Citizens lost freedom of the press and freedom of expression. All power was concentrated in the hands of K. Ulmanis, and a cult of personality flourished. The essence of the new ideology was expressed by the three main core values of the authoritarian regime – leadership, national unity and nationalism.

Economics

■ **Finance.** In 1922, the currency reform was completed with the introduction of the national currency, the Latvian *lats*. The smallest unit of currency, one hundredth of a *lats*, became the *santīms*. The five-*lats* silver coin with the image of a girl in Latvian national costume became the symbol of the financial system and of the whole period. On 1 November 1922, the Bank of Latvia began its operations.

■ **Economic development.** From 1920 to 1937, the country underwent agrarian reform, which involved the confiscation of estate lands, buildings, inventory, livestock and land. The main justification for the reform was the implementation of the principle of historical and social justice – restitution of the land to the people. Manor land was allocated to participants in the War of Independence and to the families of fallen soldiers, landless and small farmers. The agrarian reform led to a significant development of agriculture and rural infrastructure. The most important exports were flax fibres, pork (bacon) and butter. The main foreign trade partners were Great Britain and Germany. A negative aspect of the agrarian reform was a shortage of labour in the countryside and farm workers from Lithuania, Poland were taken on and some new farmers lacked farming skills.

■ In **industry**, the leading sectors were food processing, woodworking and metalworking. The pride of the manufacturing industry was the State Electrotechnical Factory (VEF), which produced telephones and exchanges, radios and cameras; the machine-building and ship-repair factory "Tosmare" in Liepāja; the railway carriage factory "Fēnikss"; "G. Ērenpreiss' bicycle factory"; paper manufacturing "Līgatnes papīrfabrika (Līgatne papermill)", Sloka pulp and paper mill, paper mill "Jugla"; textile company "Rīgas audums (Rīga textiles)", etc. Exports were mainly of timber and timber products (paper, plywood, sawn timber, matches). Important production units in the confectionery industry were joint stock companies "Laima", "V. Kuze", "L. W. Goegginger" in Rīga, and modern sugar factories in Jelgava, Liepāja and Krustpils.

The government set up a large building programme, which included monumental buildings, station buildings, schools, community centres and sanatoriums. The Palace of Justice, the Ministry of Finance building, the Ķegums hydroelectric power station (1936–1939), the Ķemeri Hotel, the Rīga Central Market pavilions, etc. were built.

At the end of 1930, Latvia was hit by the world economic crisis – unemployment increased, the purchasing power of the population decreased. However, in the second half of the 1930s, Latvia began to experience an economic boom.

► Education and science

■ During the period of Latvian independence, great attention was paid to the education of the people. Around 15% of all state revenue was spent on education. In 1919, compulsory education was introduced and the number of teachers and pupils grew to be one of the highest in Europe. The University of Latvia (LU), the Art Academy of Latvia and the Latvian Conservatorium were established in 1919. The University of Latvia became the most important centre of science and higher education. The Latvian Academy of Agriculture (1939) was established on the basis of the Faculty of Agriculture at the University of Latvia. Latvia ranked first in Europe in terms of the proportion of students to the total population of the country.

Academically educated Latvian philologists (Juris Plāķis, Pēteris Šmits, Anna Ābele, etc.) started their careers in independent Latvia. The most prominent and internationally-known was Jānis Endzelīns (1873–1961), who founded the world's first department of Baltic philology at the University of Latvia and, in 1935, a language repository. The most important of J. Endzelīns' publications are "Grammar of the Latvian Language" (1922, in German) and the joint publication with Kārlis Mīlenbahs (1853–1916) "Dictionary of the Latvian Language" (I–IV, 1923–1932).

In 1922 the new orthography was introduced. Linguists, together with specialists in their respective fields, laid the foundations for the terminology of the Latvian language.

Considerable research was carried out in the natural and technical sciences. Augusts Kirhenšteins made important discoveries in microbiology, Gustavs Vanags in organic chemistry. Pauls Stradiņš' achievements in medicine were of great practical importance. He founded the first oncology hospital, blood transfusion facility, a medical school for surgery, managed hospitals and operated as well, trained several generations of top doctors, collected items for the third largest medical museum in the world.

Culture

■ The Culture Foundation, founded in 1920, contributed to the development of science, culture and the arts. The State Historical Museum (1920), the State Art Museum of Latvia (1920), the Ethnographic Open-Air Museum of Latvia (1924) were founded. A wide network of libraries was established, the Latvian State Library was founded (1919).

The development of culture can be divided into two stages: the 1920s were more a period of innovative exploration, while the Ulmanis regime placed more emphasis on Latvianness and traditional values. In general, Latvian artists and writers were open to foreign (not only German and Russian, as was the norm, but also Scandinavian and American) artistic trends, ideas in philosophy, psychology and other scientific fields.

■ **In literature**, the 1920s and 1930s were characterised by great diversity. The novel genre flourishes, allowing for a broad reflection of the era and the people that are a part of it: "Ceplis (Kiln)" by Pāvils Rozītis, "Līgavu mednieki (The Bride Hunters)" by Anšlavs Eglītis, "Ģimnāzistes (High School Girls)" by Jānis Plaudis, "Akmeņainais ceļš (The Rocky Road)" by Vilis Lācis, "Dienas krusts (The Daily Cross)" by Jānis Veselis, "Jaunsaimnieks un velns (The New Farmer and the Devil)" by Jānis Jaunudrabiņš, "Līduma ļaudis (The Folk of the Clearing)" by Jānis Veselis, and others. The genre of the psychological novel is the most artistically striking in short fiction, revealing the inner conflicts of man (Jānis Ezeriņš, Aleksandrs Čaks, Eriks Ādamsons, Andrejs Upīts). Lyrical poetry (love and nature motifs) is represented by Jānis Ziemeļnieks, Jānis Grots, Jānis Akuraters, Edvards Virza, etc. Representatives of modernist poetry are Aleksandrs Čaks, Eriks Ādamsons, Linards Laicens, Pēteris Ērmanis. The portrait essay and the philosophical essay (Zenta Mauriņa, Konstantīns Raudive, Pēteris Ērmanis) develop as a new genre. The most important playwrights of the period are Rainis, Aspazija, Jūlijs Pētersons, Andrejs Upīts, Mārtiņš Zīverts, Elīna Zālīte.

■ **In art**, the search for new modernism (expressionism, cubism, constructivism) co-existed with the traditional, academic style (realism). The most significant innovation is associated with the modernists of the Rīga group of artists (the most active advocate of contemporary art was Romans Suta). In the early 1920s, the dominant theme in art was the Riflemen's battles and World War I refugees (Jāzeps Grosvalds, Jēkabs Kazāks); followed by the use of still lifes, portraits and landscape motifs (Leo Svemps, Valdemārs Tone, Konrāds Ubāns) increased, while in the 1930s there was an enhanced depiction of the working people and the countryside (Ģederts Eliass, Augusts Annus). Significant achievements were made in stage design (Ludolfs Liberts, Oto Skulme, Jānis Muncis, etc.). Monumental sculpture flourished in sculpture (the Brethren Cemetery ensemble by Kārlis Zāle, the Freedom Monument). The most important sculptors are Teodors Zaļkalns, Marta Skulme, Emīls Melderis.

IMPORTANT

- ■ During the years of independence, many new **publishing houses** were established. In terms of the number of books published per 100 000 inhabitants, Latvia ranked second in Europe after Denmark. One of the largest publishers was Anša Gulbja apgāds, which published the voluminous (21 volumes) Latvian Conversational Dictionary (1927–1940). The book industry joint-stock company “Valters un Rapa” published fiction, textbooks and scientific works. The publishing house “Grāmatu draugs (Friend of Books)” led by Helmārs Rudzītis specialised in publishing inexpensive books that would be accessible to every reader. This publishing house also published the collected works of many writers. Expensive books with high-quality artwork were published by Miķelis Goppers’ publishing house “Zelta Ābele (The Golden Apple Tree)”. Since 1993, Latvia has held a book art competition “Zelta ābele”, which is a reminder of the Goppers publishing house.
- The inter-war period is known as the golden age in the history of the Latvian **press** because of the large number of quality publications. The most popular newspapers of the time were the newspaper “Jaunākās Ziņas (Latest News)”, published by Antons and Emīlija Benjamiņi and the magazine “Atpūta (Rest)”. The newspaper “Pēdējā Brīdī (At the Last Moment)” competed with “Jaunākās Ziņas”. There were also several political party publications (Latvian Peasants’ Union – “Brīvā zeme (Free Land)”, LSDSP – “Sociāldemokrāts (Social Democrat)”, National Union – “Latvis”). The golden age of the press was interrupted by the coup d’état of Kārlis Ulmanis, following which a large number of newspapers disappeared and were unified. After 15 May 1934, the most popular newspaper was “Sētā un Druvā (In the Yard and the Field)”.
- The 1920s marked the beginning of the development of **national cinema**. In 1920, the film “Es karā aiziedams (I went to war)”, directed by Vilis Segliņš, was released in the genre of a national melodrama. The fate of the film’s protagonists was set against the backdrop of the First World War and the Latvian War of Independence. The most successful work of the period was the feature film “Zvejnieka dēls (Son of a Fisherman)” (1940) by Vilis Lapiņš, based on the novel by V. Lācis. Three weeks after its premiere, 140 000 people had seen the film.
- On 1 November 1925, Rīgas Radiofons (Rīga Radio-
phone) (since 1938 – Latvijas Radiofons (Latvian Radio-
phone), since 1992, Latvian Radio) is opened. The radio
jingle was “Rīga dimd”. From the end of 1934 onwards,
Rīga Radio could be heard throughout the country.
- In 1931, Helmārs Rudzītis opened a record factory,
Bellaccord Electro. It became the leading record factory
in the Baltic, providing all the services related to the re-
cording process. Latvian musicians no longer had to go to
Berlin or London to record their music, they could do it
right here in Rīga.

Major sporting achievements

- During the inter-war period, the Latvian name was carried around the world by the race walker Jānis Daliņš (1904–1978). He won a silver medal at the 1932 Summer Olympics in Los Angeles. It was the first Olympic medal won by a Latvian athlete competing under his country’s flag. On 4 May 1935, the Latvian basketball team became European basketball champions in Geneva.

INTERESTING FACTS

- In Latvian, the Constitution is denoted by a special word – “satversme”. This word (from “tvert”, “satvert” (to grasp) was coined by Atis Kronvalds, a Young Latvian. He proposed that it be used on the grounds that “people have made laws for this reason, so that they may have a place to hide in times of need, so that they may have shelter”.
- In the early 1920s, the choice of name for the new currency was the subject of much debate. In financial circles, many thought that the franc was the most appropriate name, and there were also proposals to call the currency the “velta” (girl’s name), the “līga” (girl’s name), the “saule (sun)”, the “latvis (Latvian)”, the “pūķis (dragon)”, etc. Among the supporters of the *lats* was the poet Kārlis Skalbe, who suggested naming the currency using a Latvian word, and one that would “carry the Latvian nation into the world and which the people could pronounce without breaking their tongues”.
- In the 1920s and 1930s, the five *lats* coin, designed by Rihards Zariņš, with the profile of a girl in Latvian folk costume (popularly called Milda) was used as a piece of jewellery, transformed into an openwork pendant or brooch. This tradition was revived in the 1980s and 1990s, when the five *lats* coins that had been preserved during the Soviet occupation were transformed into jewellery. Now the image of the girl in Latvian folk costume appears on Latvia’s €2 coin.
- The author of the Freedom Monument, sculptor Kārlis Zāle worked tirelessly during the construction of the monument. He said, “I want to make the monument so that it can be understood by everyone in all ages.”.
- Newspaper novels were popular in the inter-war period, with a chapter of a novel published in each issue. One of the most popular was the novel “Zvejnieka dēls (The Fisherman’s Son)” by Vilis Lācis, which was published in 1933 by the newspaper “Jaunākās Ziņas (Latest News)”. ►

INTERESTING FACTS

- ■ To celebrate the sporting achievement of Jānis Daliņš, the Laima confectionery factory launched Daliņš' sweets – chocolate rabbits. Kārlis Ulmanis, for his part, stressed that Jānis Daliņš had done more for Latvia's popular image than the entire diplomatic corps. In the 1930s, the schlager "Ak, kaut man Daliņa kājas būtu! (Oh, if only I had the legs of Daliņš!)" was very popular (music and lyrics by Jānis Āre). Listen to it here: <https://www.youtube.com/watch?v=m7CF0hDm6sA>; documentary video and modern performance of the song here: <https://www.youtube.com/watch?v=iRLgtpVCzSA>.

Interestingly, in 1941, the press was falsely informed about the death of Jānis Daliņš. In actual fact, the athlete's life ended in exile in Australia in 1978.

- In 1924, the Order of the Three Stars was founded to commemorate the founding of the nation. It is awarded to this day for services to the country in various fields. The motto of the Order is *Per aspera ad astra* ("Through hardships to the stars").

- In 1937, the Homeland Prize was established – a monetary award for outstanding cultural achievements.

- In 1922, on the occasion of the 25th anniversary of her work, the writer Anna Brigadere was granted a home in Tērvete. The writer named the house "Sprīdīši" (in 1903, A. Brigadere wrote a play "Sprīdītis"). She lived and worked there until her death in 1933. She wrote many literary works here, including the memoir trilogy "Dievs. Daba. Darbs. (God. Nature. Work)" (1926–1933). "Sprīdīši" is now the memorial museum of Anna Brigadere.

- In 1935, K. Ulmanis founded the "Draudzīgais aicinājums (Friendly Appeal)" campaign. During the campaign, everyone can remember their former school and donate books, art objects and money to school funds. Since 1994, the "Friendly Appeal", which was interrupted during the Soviet years, has been revived in Latvia.

Books about the inter-war period published in 20th and 21st century:

- Jānis Ūdris' novel dedicated to Zigfrīds Anna Meierovics – "Meierovics. Trīs Annas. (Meierovics. Three Annas)" (2014); a novel by Valdis Rūmnieks and Andrejs Migla "Trīs zvaigznes. Biogrāfisks romāns par Kārli Zāli (Three Stars. A biographical novel about Kārlis Zāle)" (2013); a documentary film about K. Zāle "Ievainotais jātnieks (The Wounded Horseman)" (2017); Laima Slava's monograph "Niklāvs Strunke" (2021), Silvija Radzobe's book (edited by Z. Radzobe) "Aleksandrs Čaks un laiks (Aleksandrs Čaks and Time)" (2021), a documentary film series "Latvija. Ulmaņlaiki (Latvija. The Ulmanis Period)" (1918–1940), series 1–14;

- Vizma Belševica's book "Bille" (1992) and the feature film "Bille" (2018); Laima Muktupāvela's novel "Mīla. Benjamina (Love. Benjamin)" (2005); Inga Gaile's novel "Stikli (Glass)" (2016);

- feature films "Ceplis" (1972, based on the novel by P. Rozītis), "Cilvēka bērns (Child of Man)" (1991, based on the novel by J. Klīdzējs), "Ziemassvētku jampadracis (Christmas Hullabaloo)" (1993), "Sapņu komanda 1935 (Dream Team 1935)" (2012), "Homo Novus" (2018, based on the novel by A. Eglītis), multi-series feature film "Emīlija. Latvijas preses karaliene (Emīlija. Queen of the Latvian Press)" (2021)

(see <https://www.emilijapreseskaraliene.lv/par-filmu>).

WORDS TO LEARN

Agrarian, authoritarianism, new farmer, Constitution, parliamentary democracy, unification.

Viegli uzdevumi

■ Tekstā virs svītras raksti atbilstošo vārdu!

- A** No 1920. gada līdz 1937. gadam notika _____ reforma.
- B** 1922. gada februārī pieņēma valsts pamatlikumu jeb _____ .
- C** 1922. gadā sāka lietot _____ valūtu – Latvijas latu.
- D** 1934. gada 15. maijā notika valsts apvērsums un sākās Kārļa Ulmaņa _____ režīms.
- F** 20. gs. 30. gados uzcēla daudz valstij svarīgu _____ ,
piemēram, Ķeguma hidroelektrostaciju.

autoritārais
objektu
Satversmi
agrārā
nacionālo

■ Kurš attēls ilustrē teikumos doto informāciju? Raksti pie attēla atbilstošā teikuma burtu!

Viegli uzdevumi

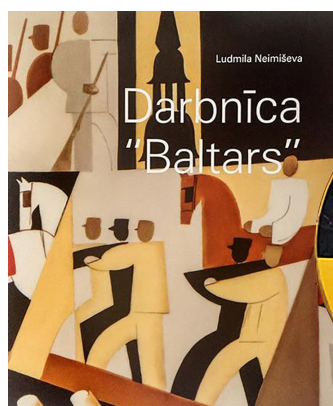
■ Lasi par vietām un lietām agrāk un atrodi atbilstošu informāciju par tagadni! Lodziņā raksti atbilstošo burtu!

Agrāk...

Tagad...

<p>1. Latviešu amatnieks Gustavs Ērenpreiss 1927. gadā dibināja velosipēdu fabriku. Tā bija viena no modernākajām un lielākajām velosipēdu fabrikām Baltijā. G. Ērenpreisa divriteņi bija eksportprece. <input type="text"/></p>	<p>A Mūsdienās "Baltars" darbi ir ļoti dārgi. Par šo darbnīcu 2017. un 2019. gadā izdevniecībā "Neputns" izdotas 2 grāmatas.</p>
<p>2. 20. gs. 30. gados "Laima" bija saldumu ražošanas līdere. 1924. gadā Rīgas centrā novietoja pulksteni, ko sauca par "Lielo pulksteni". 1936. gadā to izrotāja ar "Laimas" logotipu. <input type="text"/></p>	<p>B Arī tagad šajā ēkā atrodas veikals ar dažādu preču piedāvājumu – Galerija Centrs.</p>
<p>3. Mākslinieki Romans Suta, Aleksandra Beļcova un Sigismunds Vidbergs 1924. gadā izveidoja porcelāna un fajansa apgleznošanas darbnīcu "Baltars". To zināja ne tikai Latvijā, bet arī ārzemēs. Parīzes izstādē 1925. gadā "Baltars" ieguva veselas trīs medaļas – divas zelta un vienu bronzas. <input type="text"/></p>	<p>C Gustava Ērenpreisa brāļa mazmazdēls Toms Ērenpreiss 2005. gadā Latvijā atjaunoja vēsturisko zīmolu un atsāka velosipēdu ražošanu, kas turpinās līdz šodienai.</p>
<p>4. Viens no populārākajiem veikaliem 20. gs. 20. un 30. gados bija Armijas ekonomiskais veikals (AEV). Ļaudis to sauca par "ekṣīti". AEV ēkā Vecrīgā, Audēju ielā 16, tirdzniecība sākās 1938. gadā. <input type="text"/></p>	<p>D Arī mūsdienās tas zināms kā "Laimas" pulkstenis. Līdz šim laikam tā ir populāra satikšanās vieta. Kopš 2012. gada ir vēl viens "Laimas" pulkstenis Siguldā.</p>

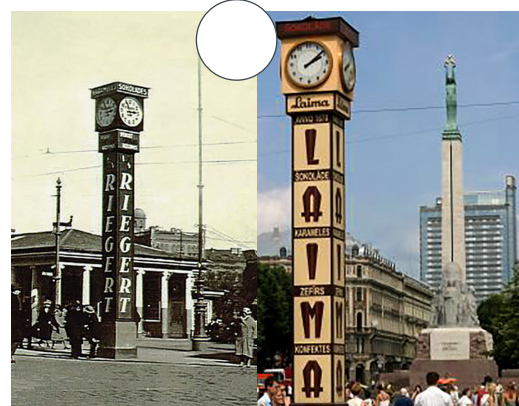
■ Atrodi informācijai atbilstošos attēlus! Raksti teksta numuru pie attēliem!

Romana Sutas
gleznojums

Sigismunda
Vidberga
gleznojums

Viegli uzdevumi

■ Lasi, kur tu interesantā formā vari uzzināt par 20. gs. 20. un 30. gadu māksliniekiem!

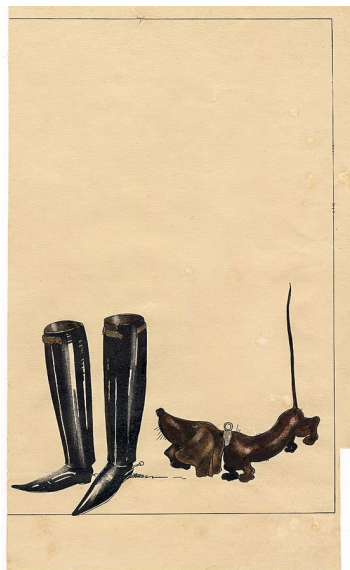
Mūsdienu rakstnieces Luīzes Pastores un mākslinieces Elīnas Brasliņas bērnu detektīvistāstu sērijā “Mākslas detektīvi” ir vairākas grāmatas par 20.–30. gadu māksliniekiem. Mazie detektīvi Poga un Teo izmeklē slavenu Latvijas mākslinieku darbu noslēpumus.

Grāmatā “Neredzamais cilvēks” (2015) bērni meklē Pogas suni, taksīti Komatu un nonāk otrpus mākslinieka Kārļa Padega (1911–1940) zīmējumam “Zābaki un suns”.

“Svešinieka atnākšanā” (2015) mazo detektīvu piedzīvojumi saistīti ar mākslinieka Niklāva Strunkes (1894–1966) gleznu “Cilvēks, kas ieiet istabā” (1927). Šī glezna ir Latvijas kultūras kanonā.

Grāmatas “Pēdējais ķēniņš” (2016) noslēpumainais mākslinieks ir Voldemārs Irbe (1893–1944), kuru sauca arī par Irbīti. Viņš bija interesants cilvēks, piemēram, visu gadu Irbīte staigāja ar basām kājām. V. Irbe daudz zīmēja ar pasteli.

■ Raksti blakus attēlam atbilstošās L. Pastores grāmatas nosaukumu vai darba nosaukumu!

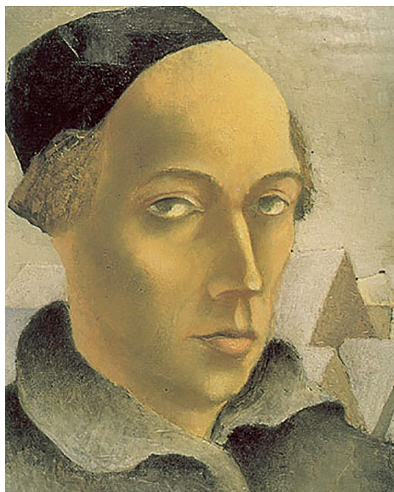

K. Padega darbs

otrpus – otrā pusē

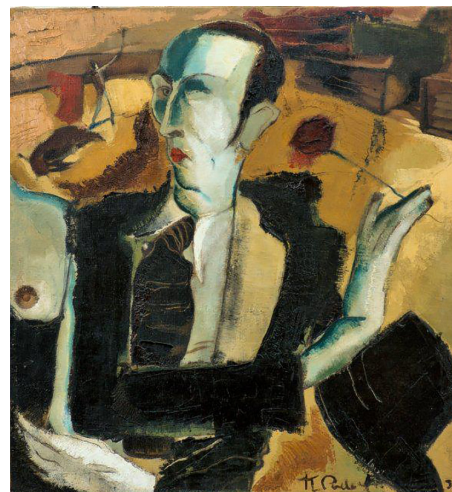
bass (basas kājas) – kājās nav apavu

pastelis – glezniecības tehnika, kad mākslinieks izmanto pastelkrāsas

Niklāvs Strunke.
Florencietis ziemā. Pašportrets. Ap 1924.

L. Pastores darbs

Kārlis Padegs.
Pašportrets ar rozi. 1932

L. Pastores darbs

N. Strunkes darbs

Piemineklis V. Irbem
(tēlnieks A. Vārpa) Rīgā
pie Dailes teātra

L. Pastores darbs

Vidēji grūti uzdevumi

■ Lasi un raksti tabulā atbilstošā teikuma ciparu! Informāciju meklē vēsturisko faktu lappusēs!

Latvijā līdz 1934. gada 15. maijam	Latvijā pēc 1934. gada 15. maija
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

1. Tauta ievēl Saeimu
2. Valstī ir daudz politisko partiju
3. Ministrus ieceļ K. Ulmanis
4. Saeima ievēl prezidentu
5. Latvijā ir demokrātiska valsts iekārta
6. Saeimas vēlēšanas nenotiek
7. Valsts prezidents un Ministru prezidents ir viena persona
8. Likumus izdod K. Ulmanis vienpersoniski
9. Pastāv autoritāra valsts iekārta
10. Politisko partiju darbība ir apturēta
11. Nacionālās un vienotības idejas propaganda
12. Ministru kabinetu apstiprina Saeima
13. Preses izdevumu saturu kontrolē
14. Likumus izdod Saeima
15. Sabiedrībā valda vārda brīvība

■ Lasi tekstu un tā fragmentus! Tekstā virs svītras raksti trūkstošā fragmenta burtu!

UNIKĀLAIS FOTOAPARĀTS

Latvijas uzņēmums, kas uzskatāms par nacionālas nozīmes lepnumu, bija Valsts elektrotehniskā fabrika jeb VEF. Te ražoja augstas kvalitātes radioaparātus, ____ (1.) VEF radioaparāti bija viena no VEF eksporta precēm.

Tomēr unikālākais un pasaulē pazīstamākais VEF produkts bija mini fotoaparāts "Minox". Fotoaparātu konstruēja inženieris Valters Caps. Viņš bija dzimis Rīgā, ____ (2.) Jau kopš agras jaunības viņu saistīja dažādi mehānismi. Caps strādāja labākajā Tallinas mākslas fotodarbnīcā, kur iepazinās ar fotoaparāta darbības principiem. Tieši šeit viņa prātā dzima doma par tādas kompaktas fotokameras radīšanu, ____ (3.) Tallinā Capam neizdevās iegūt uzņēmēju atbalstu fotoaparāta ražošanai, taču to viņš atrada Rīgā.

1936. gada rudenī Valters Caps noslēdza līgumu ar VEF un no Tallinas pārcēlās uz Rīgu, ____ (4.)

Pasaules fotorūpniecībā notika apvērsums – bija radīts vismazākais fotoaparāts pasaulē, ____ (5.)

Lietošanā "Minox" bija vienkāršs un ērts. Kameras mazie izmēri un spēja iegūt asu un kontrastainu attēlu padarīja to pievilcīgu slepeno dienestu aģentiem, ____ (6.)

Līdz Otrā pasaules kara sākumam saražoja aptuveni 17 000 fotokameru, ____ (7.) Katrai kamerai bija savs kārtas numurs un gravējums "Made in Latvia".

- A** – kuras eksportēja uz daudzām Eiropas valstīm un ASV.
- B** – kura izmēri bija 17x27x80 mm, bet svars – 125 gram.
- C** – taču pēc Pirmā pasaules kara kopā ar vecākiem dzīvoja Igaunijā.
- D** – tāpēc "Minox" kļuva par pasaulē visbiežāk izmantoto spiegu fotokameru.
- E** – lai kopā ar latviešu inženieriem un konstruktoriem ķertos pie "Minox" tehnoloģiskās izstrādes rūpnieciskai ražošanai.
- F** – kuri starptautiskajās izstādēs Briselē 1935. gadā un Parīzē 1937. gadā ieguva "Grand Prix".
- G** – ar ko varētu iegūt ātrus, augstas kvalitātes fotouzņēmumus.

Dizainera Valtera Capa (1905–2003) konstruētā fotokamera "Minox", 1937–1942

VEF ražotais dizainera Ādolfa Irbītes radio, "Grand Prix" Vispasaules izstādē Parīzē (1937)

Vidēji grūti uzdevumi

■ Lasi un izvēlies katram tekstam atbilstošu virsrakstu! Raksti tā burtu blakus tekstam!

- A** Emancipācija – laikmeta zīme   **C** Pilsētnieku sapnis – “savš kaktiņš, savš stūrītis zemes”
B Masku virpulī   **D** Modernajā laikmetā neiederīgie

PAR DAŽIEM NOTIKUMIEM UN DZĪVI 20. GS. 20. UN 30. GADOS

____ **1.** Rīgas nomalēs un vietām pat centra tuvumā bija daudz ģimenes dārziņu, kurus varēja nomāt par ļoti zemu cenu. Spilgts ģimenes dārziņu raksturojums atrodams Erika Ādamsona novelē “Nāve gaiļa izskatā”: “Visapkārt Rīgai .. paceļas nepārrēdzamu ģimenes dārziņu pilsēta ar savām šaurām un ziedu pārpilnām ielām. Nekur laikam ar tādu mīlestību nekopj zemi kā šajos zemes gabaliņos. Un kas tur viss nav redzams: zemeņu, gurķu, burkānu dobes; tomāti, kartupeļi, salāti; jāņogu, žustreņu, ērkšķogu krūmi; krāšņuma ziedi; cerīnkoki un pat ābeles un bumbieres!”

____ **2.** Rīgas ielās itin bieži varēja redzēt leijerkastniekus. Cilvēki labprāt klausījās leijerkastes skaņās. Iespējams, mūziķi diezin vai leijerkastes atskaņoto atzītu par mūziku, taču latviešu rakstnieku un dzejnieku darbos leijerkaste ieņem būtisku vietu. Piemēram, Jānim Ezeriņam ir noveļu krājums ar nosaukumu “Leijerkaste” (1923), savukārt Aleksandram Čakam – dzejoļi. Pieaugot skaņuplašu un radio izplatībai, leijerkastnieku kļuva arvien mazāk.

____ **3.** Beidzoties kara periodam, sievietes ieguva vienādas tiesības ar vīriešiem. Tika dibinātas dažādas organizācijas un izdoti speciāli žurnāli sievietēm. Vispopulārākais žurnāls bija “Zeltene” (1926–1940). Latvijas sievietes iesaistījās arī politikā. Sievietes sāka piedalīties dažādās sporta sacīkstēs, vadīt automašīnas (laba šofere esot bijusi pazīstamā komponiste Lūcija Garūta), nodarbojās ar planierismu, izpletņu lēkšanu, vadīja jahtas u. tml. Brīvo laiku pavadīja kafējnīcās, hipodromā, visur tur, kur kādreiz viņas klātbūtne nebija iedomājama. Interesanti, ka jauno dzejnieču un rakstnieču darbus asi kritizēja modernais dzejnieks A. Čaks, kurš norādīja, ka sievietes “laužas iekšā vīriešu darbības sfērās”.

____ **4.** Balles un karnevāli bija tā laika dzīves būtiski elementi. Augsts prestižs bija Mākslas akadēmijas karnevāliem (1929–1942). Daudzus gadus karnevāla dekorācijas plānoja mākslinieks un slavenais Rīgas dendijs Kārlis Padegs. 20. gadsimta 20.–30. gadu Rīgas sabiedriskās dzīves kulminācija bija leģendārās Preses balles (1922–1939), kuras rīkoja Emīlija un Antons Benjamiņi. Balles apmeklēja prezidenti, ministri, sūtņi, fabrikanti, rakstnieki, mākslinieki, žurnālisti u. c. Preses ballu organizēšanas komitejā aktīvi darbojās ievērojamais latviešu dzejnieks, rakstnieks un politiķis Jānis Akuraters. Balles izvērtēja preses izdevumos, īpaši žurnālos “Atpūta” un “Elegantā Rīga”.

■ Atzīmē, vai apgalvojums par lasīto informāciju ir pareizs (Jā) vai nepareizs (Nē)!

	JĀ	NĒ
1. Ģimenes dārziņus varēja iekopt tikai tie, kas bija bagāti.		
2. Leijerkastnieki pamazām pazuda no ielām, jo cilvēki varēja klausīties radio un mūziku skaņuplatēs.		
3. Pēckara Latvijā sievietes arvien vairāk nodarbojās ar to pašu, ko vīrieši.		
4. A. Čaks atzinīgi vērtē dzeju un prozu, ko rakstījušas sievietes.		
5. Nozīmīgākais pasākums saviesīgajā dzīvē Rīgā bija Preses balle.		

N. Strunkes vāka zīmējums J. Ezeriņa noveļu krājuma “Leijerkaste” 1. daļai

Jānis Tidemanis.
Masku balle. 20. gs. 30. gadi

“Atpūtas” vāks ar Preses balles reklāmu 1934. gada februārī

Grūti uzdevumi

■ Lasi tekstus par situāciju starpkaru periodā Latvijā un pretī tēzei raksti atbilstošā teksta burtu!

A Rainis Satversmes sapulcē: “Mēs gribam nodot zemi tieši tanīs rokās, kas viņu apstrādās. .. katram vajag dabūt samaksu par savu mantu. Vai vēlreiz jāpērk no muižniekiem? Mēs ņemam atpakaļ to, kas mums pieder.”

B Deputātu kandidātu sarakstus 1. Saeimas vēlēšanās iesniedza 31 partija un vēlētāju grupa, no kurām vietas parlamentā ieguva 20 partijas un vēlētāju grupas, no 7 kandidātu sarakstiem parlamentā ievēlēja pa 1 deputātam. Radās grūtības izveidot stabilu vairākumu, bieži mainījās valdības, izplatīta parādība bija “politiskā tirgošanās”. Satversmei izvirzīja pārmetumus pārlieku lielā demokrātismā. Šo laiku Latvijas konstitucionālajās tiesībās raksturo politiķa Arveda Berga ievadrakstam liktais virsraksts – “Bet viņa neiet!” (Latvis, 1922), ko viņš attiecināja uz Satversmi. Faktiski Latvijā nebija paguvusi izveidoties demokrātijai atbilstoša politiskā kultūra. Latvija pamatā bija agrāra valsts, zemniecība nebija lielākā demokrātijas atbalstītāja, savukārt nebija paguvusi izveidoties demokrātijas pastāvēšanai nepieciešamā vidusšķira.

C Jaunās valsts idejai bez pilsoniskām aprindām bija jāpiesaista arī sociāldemokrāti, lai Latviju veidotu uz demokrātijas pamatiem. Paradoksālā kārtā tieši Kārlis Ulmanis, vēlāk partiju nīdējs, toreiz izvirzīja domu, ka Tautas Padome un valdība jābūvē uz partiju pārstāvniecības pamata, .. Tieši šajos, ārkārtīgi grūtajos 2 gados, cīnās pret lieliniekiem, .. bermontiešiem, izkristalizējās nācīgas vienība, reāls valstiskums, neignorējot arī mazākumtautības, apvienojot visas “trīs zvaigznes”, arī Latgali. Domāju, ka tajā visai sarežģītajā posmā tieši Kārlis Ulmanis ar savu patriotismu, enerģiju, drosmi, pat pārdrošību un reizē diplomātisku veiksmi, uzdrīkstēšanos, ticību, pareizo orientāciju bija galvenā persona, viņš savu misiju veica godam, un pirmām kārtām tas nodrošina Kārļa Ulmaņa vietu Latvijas vēsturē.

(Akadēmiķis Jānis Stradiņš)

D Jau 1930. gada rudenī uz leju sāka slīdēt kokapstrādes ražojumu cenas. 1932. gadā produkcijas ražošana metālapstrādē un mašīnbūvē, apģērbu un apavu rūpniecībā, keramikas rūpniecībā un kokrūpniecībā samazinājās uz pusi. Kritās iedzīvotāju dzīves līmenis. .. Bezdarbnieku skaits trīskāršojās no 11,5 tūkstošiem 1928. gadā līdz vairāk nekā 35 tūkstošiem 1932. gada janvārī. .. Saeima pieņēma likumu “Par līdzekļu piešķiršanu bezdarba apkarošanai”.

E Tautai neviens neko nebija prasījis, vai tā ir par vai pret parlamentāro iekārtu. .. Spriežot pēc rosīgās piedalīšanās Saeimas vēlēšanās .. (pirmajās Saeimas vēlēšanās piedalījās 82,2 % vēlētāju, otrajās – 74,9 %, trešajās – 79,3 %, ceturtajās – 80,0 %), ir ļoti problemātiski apgalvot, ka vairums nebija mierā ar parlamentāro iekārtu. Tik augstu balsotāju procentu brīvās un nepiespiestās vēlēšanās reti kāda demokrātiska valsts tai laikā sasniedza.

(Vēsturnieks Edgars Dunsdorfs)

F Pretruna starp Ulmani – kompromitējamu politiķi, diktatoru un labo vadoni, kurš iegūlis nācīgas vēsturiskajā apziņā, ir acīmredzama. Lai gāztu Kārli Ulmani no vadonības postamenta, viņš nav jāatmasko, vienkārši ir jāvēlas pamanīt un atzīt, ka viņa režīms bija nacionāli-latvisks, bet represīvs pret citādi domājošiem, indivīda brīvību ierobežojošs un ar saviem sabiedrības un ekonomikas pārveides plāniem līdzīgs citiem, brīvību daudz vairāk ierobežojošiem režīmiem. Jā, Ulmanis nebija “fašists”, viņš nesimpatizēja nacismam – par tādu viņu gribeja padarīt padomju ideologi, bet, veicot apvērsumu un radot sava režīma ideoloģiju, Ulmanis sašķēla Latviju savējos un svešajos, izslēdza no tās baltvāciešus, kreisos un visu citu veidu opozicionārus.

(Vēsturnieks Gustavs Strenga)

☐	1. Kārļa Ulmaņa politiskās darbības nesaudzīga kritika.
☐	2. Problēma par to, vai 1934. gada apvērsums un parlamentārisma iznīcināšana patiesi bija tautas griba.
☐	3. Pasaules ekonomiskās krīzes ietekme uz Latviju.
☐	4. Radikālās agrārās reformas pamatojums.
☐	5. 1922. gadā pieņemtās Satversmes un parlamenta neveiksmīgās darbības cēloņi.
☐	6. Kārļa Ulmaņa politiskās darbības svarīgākā un vēsturiski nemainīgā nozīme.

■ Lasi tekstu un tā fragmentus! Tekstā virs svītras raksti atbilstošā fragmenta burtu!

“RĪGAS AUDUMS” UN ROBERTS HIRŠS – LAIKMETIEM PĀRI

Nomaļu no lielajiem ceļiem, 57 km no Rīgas, Gaujas nacionālā parka teritorijā atrodas Latvijas Universitātes semināru un aktīvās atpūtas komplekss “Ratnieki”, kura vēsture ir gana sena. Komplekss ir kultūrvēsturisks objekts, ____ (1.) R. Hiršu dēvēja par zīda karali, un viņa “Rīgas auduma” skatlogs 20. gs. 30. gados noteica modi valstī.

R. Hiršs galveno tekstilrūpnieka pieredzi ieguva Pirmā pasaules kara un revolūcijas gados Krievijā. Pēc miera līguma noslēgšanas ar Padomju Krieviju R. Hiršs kā repatriants atgriezās Latvijā un 1925. gadā reģistrēja zīmolu “Rīgas audums” – sākumā zīda un vilnas ražotni. ____ (2.) 1938. gadā fabrikā strādāja jau 1602 darbinieki.

R. Hiršs pret darbiniekiem izturējās nevis kā augstprātīgs maizes devējs, bet kā pret ģimeni. Iespējams, būdams lauku amatnieka dēls, ____ (3.) R. Hiršs arī dēlos veidoja darba tikumu, piemēram, viņš lika fabrikas darbos dēliem pašiem nopelnīt naudu slēpēm vai divritenim.

R. Hirša uzņēmumā algas tika izmaksātas laikā, nepārtraukti tika uzlaboti darba apstākļi. Saimnieciskās depresijas gados daudzi uzņēmumi pazemināja strādnieku algas, bet ne “Rīgas audums”. ____ (4.) Nav brīnums, ka fabrika nepiedzīvoja nevienu strādnieku streiku, kuri bieži notika starpkaru Latvijā.

Darbinieki varēja paaugstināt kvalifikāciju īpaši šim nolūkam nodibinātajā arodskolā, savukārt strādniecēm mācīja ēdienu gatavošanu, ģimenes budžeta plānošanu. Strādniekiem bija iespēja dziedāt korī, ____ (5.) Par godu 1938. gada dziesmu svētkiem koristiem uzšūva tautas tērpus pēc mākslinieku Niklāva Strunkes un Reinholda Kasparsona metiem. Darbiniekiem bija kopīgi svētki, citas sabiedriskās aktivitātes, kas galvenokārt notika Hiršu lauku saimniecībā “Ratniekos”. Kāpēc? Kā atzinis pats R. Hiršs: “Jo mazāk ikdienas raizes un rūpes nospiež darbiniekus, ..., jo sekmīgāks kļūst viņa darbs fabrikā.”

Hirši domāja arī par to, lai fabrikas apkārtnē būtu patīkama. ____ (6.)

1939. gadā Hiršu ģimene emigrēja vispirms uz Zviedriju, pēc tam uz ASV. 1971. gadā Hiršu ģimene ar testamentu fabriku “Rīgas audums” Rīgā, Salamandras ielā 1, un “Ratnieku” saimniecību novēlēja Latvijas Universitātei.

“Rīgas audums” ražoja un apdrukāja zīda audumus arī pēc Otrā pasaules kara jau kā Latvijas PSR (Padomju Sociālistiskās Republikas) Viegglās rūpniecības ministrijas kombināts, ____ (7.) Uzņēmuma zīda audumu paraugi stāsta ne vien par modi katrā desmitgadē, bet arī par aktuālajiem mākslas virzieniem, sociālpolitiku un laikmeta garu.

- A** Pat tad ne, kad Kārlis Ulmanis, ciemojoties fabrikā, Robertam Hiršam norādījis, ka te bojā cilvēkus, maksājot pārāk augstas algas.
- B** kas saistīts ar pirmās neatkarīgās Latvijas industriālā mantojuma izcilāko pārstāvi – tekstiluzņēmuma “Rīgas audums” īpašnieku, Latvijas Universitātes mecenātu Robertu Hiršu (1895–1972).
- C** turpinot darboties līdz pat 21. gs. sākumam.
- D** Fabrikas rajonā tika izbūvētas trīs siltumnīcas, kurās nekad netrūka ziedu, ar ko pastāvīgi atdzīvināt fabrikas iekštelpas. Tā tika apstādīta koki, košuma krūmiem un ziedošu puķu grupējumiem.
- E** Tobrīd uzņēmumā strādāja vien R. Hiršs, viņa sieva un bija trīs stelles ražošanai.
- F** ko sākumā diriģēja Jānis Kalniņš, bet vēlāk – slavenais Teodors Reiters.
- G** R. Hiršs šādas attiecības bija novērojis jau bērnībā saimniecībā, kur saimnieks strādāja plecu pie pleca ar strādniekiem.

NOSKATIES!

Interaktīvs materiāls “Rīgas audums. Laikmeta raksti”

<https://www.lnmm.lv/dekorativas-makslas-un-dizaina-muzejs/par-muzeju/pastavigas-ekspozicijas/rigas-audums-laikmeta-raksti-18>

Grūti uzdevumi

■ Lasi un atrodi tekstā dotajiem vārdiem sinonīmus vai līdzīgas nozīmes vārdus! Vārdi doti teksta secībā.

Ja gribam šodien redzēt, kā 20. gadsimta 20. un 30. gadu lietišķā māksla reprezentē sevi interjerā vēl pēc 100 gadiem, tad vislabāk aplūkot Jauno pili jeb Rakstnieku pili Siguldā, ko 1937. gadā uzskatīja par krāšņāko Rakstnieku pili Eiropā. Pils interjeram augstvērtīgumu piešķīra latviešu mākslinieki – Niklāvs Strunke, Kārlis Sūniņš, Ludolfs Liberts u. c.

Viens no autentiskākajiem lietišķās mākslas darbiem aplūkojams arī Rīgas pilī. Tas ir interjers telpai, kas zināma kā Sūtņu akreditācijas zāle. Zāle iekļauta Latvijas kultūras kanonā, jo ievērojama ar Eiropas un pasaules kontekstā unikālo latvisko interjeru. Tajā latviski etnogrāfiski motīvi stilizēti tolaik aktuālajā Art Deco stilā.

1923. gada pavasarī prezidents Jānis Čakste izteica vēlmi ierīkot pilī telpu latviskā stilā ārzemju sūtņu pieņemšanai. Telpas interjera izstrādāšanai izsludināja konkursu, kurā uzvarēja Anša Cīruļa (1883–1942) radītais interjera priekšlikums ar nosaukumu “Atdzimšana”, kas 1929. gadā arī tika realizēts. A. Cīrulis izstrādāja dizainu visai telpai: griestu un sienu gleznojumiem, mēbelēm un tekstilijām – aizkariem, paklājam, mēbeļu audumiem un pārvalkiem, kā arī gaismekļiem. Griestu apgleznošanu uzņēmās Ansis Cīrulis pats, griestu centrālā kvadrāta stūros gleznojot senlatviešu dievus – Māru, Laimu, Jāni un Pērkonu. Zāles sienas greznoja ar “uzlecošās saules” rakstu, bet gar zāles sienām Cīrulis apjoza Lielvārdes jostas.

Politisko pārvērtību laikā Sūtņu akreditācijas zālē pazuda lielais paklājs, tekstilijas, uz sienām tika aizkrāsotas latviskās saules, griestos Pērkona dieva ugunskrusti aizkrāsoti ar rūtiņu rakstu.

Un tikai 1996. gada novembrī, kad radās nepieciešamība no zāles sienas noņemt pēkšņi ieklīsušo lielo spoguļi, atklājās oriģinālās Anša Cīruļa gleznotās “uzlecošās saules” un zaļais sienas krāsas tonis.

2016. gadā zāles mēbeles, gleznojumus, tekstila izstrādājumus atjaunoja.

Dažādu pasākumu, piemēram, ikgadējās Muzeju nakts, laikā Rīgas pils un arī Sūtņu akreditācijas zāle tiek atvērta apmeklētājiem. Zāles interjera ansamblis joprojām kalpo savam sākotnējam mērķim – latviskuma reprezentācijai.

Sūtņu akreditācijas zāle Rīgas pilī
Ilmāra Znotiņa foto

tagad _____

īstenots _____

parāda _____

pārmaiņu _____

apskatīt _____

vajadzība _____

skaistāko _____

restaurēja _____

neatkārtojamo _____

arvien _____

vēlēšanos _____

Grūti uzdevumi

■ Lasi atziņas no latviešu 20. gs. 20. un 30. gadu rakstnieku darbiem!

Varbūt arī šodien tas var noderēt.

Raksti virs svītras nepieciešamo vārdu: lai, ko, ka, ja, kā, ja, ka, bet, kā!

1. .. naudu nopelnīt un sakrāt – nu, neviens jau nesaka, _____ tā pavisam nebūtu skola, _____ lielāka skola – gudri izdot. (Vilma Delle)
2. .. interesantākā masku balle būtu tad, _____ viesi ierastos pilnīgi bez maskām. (Jānis Ezeriņš)
3. Par lietām, _____ nevar vairs grozīt, nevajag dusmoties. (Zenta Mauriņa)
4. Bez grēka tu neesi vairāk vērts _____ auksta šujmašīna. (Mirdza Bendrupe)
5. Uzmanību! .. skūpstī ir _____ nauda – _____ piedrukā par daudz, krītas vērtība. (Anšlavs Eglītis)
6. .. sīkumi jāņem dažreiz palīgā, _____ atklātu mūsu dvēseles! Un cik skumji iedomāties, _____ bez tiem vispievilcīgākais mūsu dvēselēs nekad neredzētu gaismu. (Eriks Ādamsons)

■ Lasi un izvēlies piemērto vārdu no iezīmētajiem un pasvītro to!

LIKTEŅĪGIE DZIESMU SVĒTKI

Vēsturē ir **zināmi/satikti** daudzi paradoksi. Vēsture ir ģeniāla dramaturģe, kas prasmīgi rīkojas ar **kontras-tiem/paralēlēm**. Viņai labpatīk **izdalīt/apvienot** traģisko un komisko, skaistumu un nāvi, sajūsmu un izmi-sumu.

Mēs visi **rodamies/nākam** no Latgales dziesmu svētkiem, kas notika Daugavpilī 1940. gada 16. jūnijā, visi – arī tie, kuri tajos nepiedalījās, kuri vēl nebija dzimuši. Mēs nesam sevī tās svētās **atpūtas/nopūtas** un lūg-šanas, kas pāršalca Stropu estrādi brīvās Latvijas **fināla/pēdējā** dienā. Vēsturei labpatīkās pēdējo brīvības stundu nolikt skaistu pat savā baigajā nolemtībā. Pēc trīsreiz **nodziedātās/izdziedātas** valsts himnas “Dievs, svētī Latviju!” norietēja saule, lai rītā atkal uzaustu, zeltījot noputējušos padomju tankus un bruņucepures. .. Norietēja arī valsts himna, lai uzaustu pēc pusgadsimta. Norietēja arī Latvijas valsts, lai **nākamkārt/turpmāk** tās tautas ceļi tiktu mežģīti tā, kā patīk pasaules lielvalstu totalitāriem režīmiem.

(No dzejnieces Annas Rancānes raksta “Liktenīgie dziesmu svētki”
1990. gada 26. maijā “Literatūrā un Mākslā”)

- Kurš darbības vārds ir lietots A. Rancānes tekstā, lai norādītu uz Latvijas nākotni pēc 1940. gada?
- Paskaidro, kā tu Latvijas vēstures kontekstā saproti izteikumu “lai tautas ceļi tiktu mežģīti”!

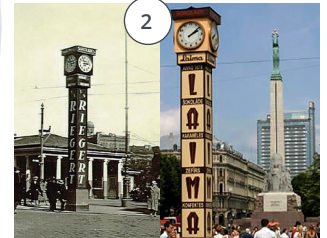
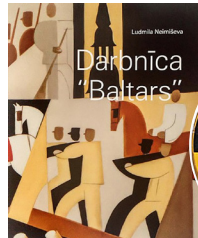
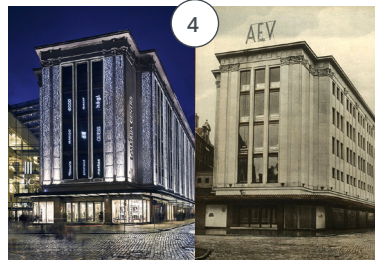
Atbildes

Viegli uzdevumi

A **agrārā**
B **Satversmi**
C **nacionālo**
D **autoritārais**
F **objektu**

1. **C**
2. **A**
3. **D**
4. **B**
5. **F**

1. **C**
2. **D**
3. **A**
4. **B**

K. Padeģa darbs **"Zābaki un suns"**
L. Pastores darbs **"Svešnieka atnākšana"**
L. Pastores darbs **"Neredzamais cilvēks"**
N. Strunkes darbs **"Cilvēks, kas ieiet istabā"**
L. Pastores darbs **"Pēdējais ķēniņš"**

Vidēji grūti uzdevumi

Latvijā līdz 1934. gada 15. maijam	Latvijā pēc 1934. gada 15. maija
1.	3.
2.	6.
4.	7.
5.	8.
12.	9.
14.	10.
15.	11.
	13.

1. **F**
2. **C**
3. **G**
4. **E**
5. **B**
6. **D**
7. **A**

C 1.
D 2.
A 3.
B 4.

1. **Nē**
2. **Jā**
3. **Jā**
4. **Nē**
5. **Jā**

Grūti uzdevumi

F 1.
E 2.
D 3.
A 4.
B 5.
C 6.

1. **B**
2. **E**
3. **G**
4. **A**
5. **F**
6. **D**
7. **C**

tagad – **šodien**
parāda – **reprezentē**
apskatīt – **aplūkot**
skaistāko – **krāšņāko**
neatkarotājamo – **unikālo**
vēlēšanos – **vēlmi**
īstenots – **realizēts**
pārmaiņu – **pārvērtību**
vajadzība – **nepieciešamība**
restaurēja – **atjaunoja**
arvien – **joprojām**

1. **ka, bet**
2. **ja**
3. **ko**
4. **kā**
5. **kā, ja**
6. **lai, ka**

zināmi
kontrastiem
apvienot
nākam
nopūtas
pēdējā
nodziedātās
turpmāk

Kurš darbības vārds ir lietots A. Rancānes tekstā, lai norādītu uz Latvijas nākotni pēc 1940. gada?
Norietēja

Teksti

Bormane A. Skaists bij' tas laiks... Latvijas dzīves ainas 20. g. 20. – 30. gados. Rīga: Latvijas mediji, 2017.

Feldmanis I. Politiskā sistēma un ideoloģija "15.maija Latvijā"// Latvijas vēsture. – 2004. – Nr.2.

Johansons A. Visi Rīgas nami skan. Atceres un apceres. Rīga: Apgāds "Daugava", 2001.

20. gadsimta Latvijas vēsture II. Neatkarīgā valsts 1918–1940. Rīga: LVI apgāds, 2003.

Klišāns V. Latvijas vēsture no visienākajiem laikiem līdz mūsdienām Baltijas, Eiropas un pasaules vēstures kontekstā. Rīga: Zvaigzne ABC, 2018.

Ieskats Latvijas vēstures svarīgākajos jautājumos. Autoru kolektīvs. <https://www.mk.gov.lv/lv/media/76/download>

Karnups V. P. Latvijas tautsaimniecības un FINANŠU NORISES (1920–1940) Skat. <https://www.bank.lv/images/stories/pielikumi/publikacijas/citaspublikacijas/Karnups.pdf>

Strazds G. Tekstilrūpniecības vēsture. Skat. [Latvijas_tekstilrūpniecības_vēsture.pdf](#)

Videocikls "Cauri laikiem" – Saeimas nama vēsture <https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/saeimas-velesanas>
<https://www.saeima.lv/lv/galleries/video/2708> (Saeimas nama vēsture)
<https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>
https://likumi.lv/wwwraksti/TEMAS/FAIL/IZDEVUMS_JAUNIESIEM_SATVERSME_KABATA.PDF
<https://lvportals.lv/norises/337711-ar-tautas-tiesibu-apzinas-idealu-satversmei-100-2022>
<https://lvportals.lv/norises/289542-demokrats-vadonis-upuris-karlim-ulmanim-140-2017>
<https://www.vestnesis.lv/ta/id/44770> (Stradiņš)
<https://enciklopedija.lv/skirklis/31413>
<https://www.vestnesis.lv/ta/id/21096> (agrārreforma)
<https://nra.lv/latvija/224385-ulmanlaika-saimnieciska-politika-vai-tiesam-tie-bija-zelta-laiki-latvija.htm>
<https://kulturaskanons.lv/archive/latvijas-nauda/>
<https://www.bank.lv/auditorijas/medijiem/komentari-raksti/403-publikacijas/averss-un-reverss/4671-latvijas-nacionala-valuta-vesture-un-sodiena>
<https://www.naudasskola.lv/lv/mana-ekonomika/limeni/1-3/nauda/nauda-latvijas-teritorija>
<https://www.naudasskola.lv/lv/skaties/filmas/naudas-laiki-latvija>
<https://www.naudasskola.lv/lv/skaties/filmas/latvijas-zelta-vesture>
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/20.-gs.-verenigais-izdevums-konversacijas-vardnica.-stasta-vies.a72947/>
<https://www.biblioteka.lu.lv/lv/resursi/izstades/virtualas-izstades/zelta-lappuse-latvijas-gramatnieciba/apgads-zelta-abele/zelta-lappuse-1935-1940/>
https://www.makslasvesture.lv/1915_%E2%80%93_1940._g._Klasisk%C4%81_modernisma_un_jaunre%C4%81isma_periods
<https://www.president.lv/lv/triju-zvaigznu-ordenis>
<https://enciklopedija.lv/skirklis/30979-kino-Latvij%C4%81>
<https://www.valmierasnovads.lv/novads/kultura/latvijai-100/brivibas-stasti/janis-dalins/>
<http://latvijassports.lv/lv/personalijas/16-personalijas/d/49-janis-dalins>
<https://jauns.lv/raksts/sports/452386-viens-no-lielakajiem-parpratumiem-latvijas-sporta-vesture-jana-dalina-priekslaiciga-apberesana>
<https://basket.lv/izlases/latvija-1924-1940/zeneva1935-liela-uzvara-pirmaja-eiropas-cempionata>
<https://kulturaskanons.lv/archive/rigas-pils-zale/>
https://www.lsm.lv/raksts/kultura/dizains-un-arhitektura/vai-zini-ka-rigas-pili-ir-paklajs-kas-austs-uz-pasaule-lielakajam-stellem.a434365/?utm_source=lsm&utm_medium=article-bottom&utm_campaign=article
<https://enciklopedija.lv/skirklis/21975-radio-Latvij%C4%81>
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/reiz-radio/latvijas-radio-95.-atskatamies-uz-skanigiem-un-vesturiskiem-piet.a136091/>
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/reiz-radio/ielukojamies-radio-vesture-pirmsakumi-radio-popularitate-aug.a47236/>
<http://www.spridisi.lv/muzejs/>
<https://www.literatura.lv/lv/organization/Rakstnieces-Annas-Brigaderes-muzejs-Spridisi/1419148>
<https://erenpreiss.com/stasts/>
https://www.apgads.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Rakstu_krajumi/LU-SZK-77_Gramata-zime-krasa/luszk.77.spc.gzk-06-Jaunmuktane.pdf
<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/maksla/klaja-nakusi-daces-lavinas-gramata-par-legendaro-baltars-darbnicu.a339457/>
https://www.latviesi.com/jaunumi/latvijas-pedas-pasaule-roberts-hirss-latvijas-zida-karalis/?gclid=Cj0KCQjwl92XBhC7ARIsAHLI9an5KC-0B5WxFFz86CEUD0TEOUaOypBnwK5X-8WHibt6jnZ_xMWjf24aAsETEALw_wcB
<https://jauns.lv/raksts/pastaiga/293142-vina-rigas-auduma-skatlogs-30-gados-dikteja-modi-valsti-kas-bija-latvijas-zida-karalis-roberts-hirss>
<https://www.rdmv.lv/lv/news/aktualitates-lv/iesakam/rigas-audums>
<https://www.atrastalatvija.lv/objekts/siguldas-jauna-pils/>
<https://www.vestnesis.lv/ta/id/44770>
<https://www.delfi.lv/news/versijas/gustavs-strenga-vadona-atgriesanas.d?id=27222795>
http://www.lcb.lv/dziesmotalatgale/media/documents/Anna_rancane.pdf

Attēli

<http://www.mumspatik.lv/preses-balles-un-latvijas-preses-magnati-20-gs-20-30-gados-emilija-un-antons-benjamini/>
<https://www.uzdevumi.lv/p/latvijas-vesture/9-klase/latvijas-republika-starpkaru-perioda-politika-un-saimnieciba-11787/saimnieciba-demokratijas-perioda-11860/re-d21e7824-c9fb-4aad-8cc3-d55ef0fda963>
<https://www.vestnesis.lv/ta/id/96093>
<https://placernote.info/lv/Janis-Endzelins>
<http://www.latic.lv/lv/jubilejas-un-pieminas-monetas/sudraba-pieclatnieks/>
<https://zudusilatvija.lv/objects/object/22812/>
<https://timenote.info/lv/events/Rigas-bijusaja-Ravelina-laukuma-notiek-oficiala-Tiesu-pils-atklasana>
<https://enciklopedija.lv/skirklis/136028-lats>
<https://www.zudusilatvija.lv/objects/object/10777/>
<https://www.uzdevumi.lv/p/latvijas-vesture/9-klase/latvijas-republika-starpkaru-perioda-politika-un-saimnieciba-11787/autoritars-rezims-11791/re-526c76aa-6cc0-42fd-b0d1-f8f1cf0172a6>
<https://www.atvertaparvaldiba.lv/lv/dokumenti/2-latvijas-republikas-satversmes-hronologija-1921-1922-gads>
<https://www.db.lv/zinas/tiesi-pirms-80-gadiem-keguma-hes-uzsaka-elektroenerijas-razosanu-492211>
<https://www.la.lv/rigas-iepirksanas-paradize-aev>
https://www.dropbox.com/sh/7f36p010u1ldxhy/AAD6o9JBISWHtM4ZaArv2OeDa?dl=0&preview=Sparrow_3.jpg
<https://spoki.lv/video/Laimas-pulkstenis/317572>
<https://spoki.lv/vesture/Stasts-bildes-Randinu-vieta-teju/875189>
<https://baltictrails.eu/lv/forest/poi/129170>
https://www.528.lv/galerija-erenpreiss-pagalma-svetki/img_0085-2/
<https://www.laikmetazimes.lv/2015/12/07/rigas-porcelans-3dala-%E2%80%93-porcelans-art-deco-stila-darbnicas/>
<http://www.gallery.lv/classic/Strunke/default.htm>
<https://ru.pinterest.com/pin/47646683555552553/>
<https://spoki.lv/vesture/Slavenais-Rigas-dendijs-Karlis-Padegs/750342>
<https://sites.google.com/site/niklavsstrunke92/strunkes-gleznas-1920-1924>
<https://jauns.lv/raksts/zinas/290410-makslinieks-irbitis-izskatijas-pec-bomza-un-pa-rigu-parvietojas-basam-kajam-viegla-riksi>
<https://www.worthpoint.com/worthopedia/1937-vef-super-lux-md-37-tube-radio-192003918>
<https://kulturaskanons.lv/archive/fotoaparats-minox/>
<https://literatura.lv/lv/organization/Zurnals-Atputa-1924-1941/1003727>
<https://www.la.lv/modernas-sievietes-tels-20-un-30-gadu-latvija%E2%80%A9>
http://www.ibook.lv/BD_jana-ezerina-leijerkaste-janis-ezerins.aspx?BID=04f4c657-b37c-4b2c-ac1b-2cade4b20f13
<https://www.naudasskola.lv/lv/mana-ekonomika/limeni/1-3/darba-tirgus/algu-atskiribu-iemesli>
<http://latgalesdati.du.lv/notikums/339>